

10. *Vdovenko, N. M., Dibrova, A. D., & Polishchuk, O. V.* (2024). Vplyv tsyrkuliarnoi ekonomiky na formuvannya konkurentospromozhnosti ahrarnoho sektoru Ukrainy v umovakh strukturnykh zmin ta makroekonomichnoi nestabilnosti [The influence of the circular economy on the formation of competitiveness of the agricultural sector of Ukraine in the conditions of structural changes and macroeconomic instability]. *Internauka. Seriya: Ekonomichni Nauky*, no. 9(89), pp. 27–35. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2024-9-10262>.

Abstract.

Bashtanyk T. Theoretical and methodological foundations of sustainable development in the fruit and berry sector in Ukraine and globally.

The article examines the theoretical and methodological foundations for the sustainable development of the fruit and berry sector in Ukraine and globally, in the context of contemporary structural changes in the agrarian economy, the globalization of agri-food markets, and the increasing requirements for the efficiency of agricultural sector performance. It is substantiated that the development of fruit and berry production is accompanied by several systemic challenges, among which the most significant are substantial post-harvest product losses, insufficient development of storage infrastructure and logistics systems for transportation and processing, and limited integration of innovative technologies into the management of agri-food supply chains. The study summarizes modern scientific approaches to the sustainable development of the fruit and berry sector, which integrate economic efficiency, environmental sustainability, and social responsibility in accordance with the principles of sustainable agricultural development. The results of contemporary international research on minimizing post-harvest losses of fruit and vegetable products, optimizing logistics supply chains, developing cold-chain infrastructure, implementing innovative storage and transportation technologies, and applying environmental assessment methods to production processes are analyzed. It is demonstrated that the implementation of advanced technological solutions, including intelligent temperature-monitoring systems, innovative packaging materials, and digital logistics systems, significantly reduces product losses and improves the efficiency of agri-food systems. The proposed system of indicators enables a comprehensive assessment of production efficiency, the level of post-harvest losses, the effectiveness of investments in the development of storage and logistics infrastructure, and the potential to create added value through the processing of fruit and berry products. The results of the study indicate that the sustainable development of the fruit and berry sector largely depends on the level of development of cold-chain infrastructure, the implementation of innovative technologies, the diversification of marketing channels, and the integration of circular economy principles into agricultural production systems. It is demonstrated that applying a differentiated approach to assessing the development of individual crops enables a more accurate determination of investment priorities for storage, transportation, and processing infrastructure. The scientific novelty of the research lies in the development of a system of differentiated economic indicators to assess the sustainable development of the fruit and berry sector, which accounts for the sectoral specifics of individual crops and improves the effectiveness of strategic planning for sectoral development. The practical significance of the obtained results lies in the potential to apply the proposed methodological approaches to shaping effective state policy in horticultural development, increasing the efficiency of infrastructure investments, and strengthening food security in the context of Ukraine's post-war economic recovery.

Keywords: sustainable development, fruit and berry sector, horticulture, economic indicators, circular economy, investment, storage infrastructure, economic and mathematical models, post-harvest losses, cold-chain logistics, value added, food security, post-war recovery, regulation, agricultural sector.

Стаття надійшла до редакції 01.09.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Баштанник Т. П. Теоретичні та методичні засади сталого розвитку плодово-ягідної галузі в Україні та світі. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 5. С. 126-130.

Bashtanyk T. Theoretical and methodological foundations of sustainable development in the fruit and berry sector in Ukraine and globally. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 5, pp. 126-130.

УДК: 338.43:338.24:339.13; JEL classification: Q13, Q18, H12, O38

<https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-5-30>

ГРИГОР'ЄВ Дмитро Ігорович, аспірант кафедри глобальної економіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України, <https://orcid.org/0009-0008-0897-1561>

ІНСТРУМЕНТИ РЕГУЛЮВАННЯ АГРАРНОГО РИНКУ В УМОВАХ ПРОДОВОЛЬЧИХ ВИКЛИКІВ

Григор'єв Д. І. Інструменти регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів.

У статті досліджено інструменти регулювання аграрного ринку в умовах зростаючих продовольчих викликів, зумовлених воєнними ризиками, глобальною нестабільністю та трансформацією економічного середовища. Обґрунтовано теоретико-методичні засади формування ефективною системи державного впливу на аграрний сектор із урахуванням необхідності забезпечення продовольчої безпеки та розвитку ринку. Здійснено класифікацію інструментів регулювання за механізмом впливу на економічні процеси, виокремлено економічні, адміністративні, ринкові та інноваційні інструменти, визначено їх функціональні особливості, переваги та обмеження. Проведено порівняльний аналіз досвіду України та Європейського Союзу, що дозволило виявити відмінності у підходах до регулювання та обґрунтувати доцільність переходу до змішаної моделі, заснованої на поєднанні ринкових та інноваційних механізмів. Доведено, що впровадження цифрових технологій, прогнозних моделей і сценарного аналізу сприяє підвищенню ефективності державної політики та забезпечує відповідність аграрного ринку зовнішнім викликам. Визначено, що оптимальна система регулювання має базуватися на принципах комплексності та збалансованості інструментів впливу, що дозволятиме забезпечити конкурентоспроможність галузей аграрного сектору та стабільність продовольчого забезпечення й поставки продукції на ринок.

Ключові слова: аграрний ринок, державне регулювання, продовольча безпека, економічні інструменти, адміністративні інструменти, ринкові механізми, інноваційні інструменти, цифровізація, аграрна політика, продовольчі виклики, стабільний розвиток аграрного сектору, прогнозні моделі.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасні дослідження регулювання аграрних ринків формуються в контексті зростаючих продовольчих викликів, що пов'язані з глобальною нестабільністю та ризиками. У цьому контексті інструменти державного впливу розглядаються як механізм забезпечення балансу між ефективністю ринку та продовольчою безпекою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Згідно з аналітичними звітами Організації економічного співробітництва та розвитку, державна підтримка аграрного сектору залишається важливим фактором стабілізації доходів виробників і зменшення ринкових ризиків [1]. Значний пласт досліджень присвячений аналізу економічних інструментів регулювання, зокрема субсидій та дотацій. У межах Спільної аграрної політики Європейського Союзу прями платежі виступають базовим інструментом підтримки фермерів, забезпечуючи

передбачуваність доходів і стимулюючи дотримання екологічних стандартів [2]. Водночас у науковій літературі підкреслюється, що надмірна залежність від субсидій може призводити до викривлення ринкових сигналів і зниження ефективності розподілу ресурсів. Адміністративні інструменти, такі як квоти та обмеження експорту, розглядаються як антикризові механізми, ефективні у короткостроковій перспективі. Дослідження показують, що такі заходи можуть стримувати внутрішні ціни та запобігати дефіциту продовольства, однак водночас вони негативно впливають на інтеграцію національних ринків у глобальну систему торгівлі [3]. Саме тому більшість сучасних підходів орієнтовані на мінімізацію прямого адміністративного втручання.

Ринкові інструменти регулювання набувають дедалі більшого значення в умовах зростання невизначеності. Зокрема, розвиток фінансових механізмів, таких як страхування та доступ до кредитування, сприяє

підвищенню розвитку аграрного сектору та ринку. За даними Світового банку, інноваційні фінансові інструменти, включаючи аграрні розписки, забезпечують розширення доступу до фінансових ресурсів для малих і середніх виробників [4]. Окремий напрям досліджень пов'язаний із впровадженням інноваційних інструментів регулювання, що базуються на цифрових технологіях. У звітах Продовольчої та сільськогосподарської організації ФАО ООН наголошується, що використання цифрових платформ, аналітичних моделей і систем прогнозування дозволяє підвищити ефективність управління аграрними ринками та забезпечити більш гнучке реагування на продовольчі виклики [5].

Таким чином, дослідження свідчить про поступову трансформацію підходів до регулювання аграрного ринку від домінування адміністративних і економічних інструментів до формування комплексної системи, в якій базову роль відіграють ринкові механізми. Водночас питання їх інтеграції в умовах воєнних і продовольчих викликів потребує подальших досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є обґрунтування теоретико-методичних засад і розробка практичних підходів до формування ефективної системи інструментів регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів із урахуванням сучасних трансформацій економічного середовища, воєнних ризиків і потреби в забезпеченні продовольчої безпеки, а також визначенні оптимального поєднання економічних, адміністративних, ринкових інструментів на основі порівняльного аналізу досвіду України та Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність інструментів регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів визначається не лише їх здатністю стабілізувати ситуацію у короткостроковому періоді, але й впливом на зміни в галузі у довгостроковій перспективі. Порівняльний аналіз досвіду України та Європейського Союзу демонструє, що різні групи інструментів мають відмінну результативність залежно від інституційного середовища, рівня розвитку ринку та характеру кризових явищ.

Економічні інструменти, зокрема субсидії та дотації, є найбільш поширеними як в Україні, так і в ЄС. У межах Спільної аграрної політики ЄС прямі платежі фермерам забезпечують стабільність доходів та стимулюють дотримання екологічних стандартів. У 2021–2027 рр. на підтримку аграрного сектору ЄС передбачено близько 386 млрд євро, що свідчить про системний характер економічного регулювання [2]. В Україні аналогічні інструменти мають більш обмежений масштаб і часто носять фрагментарний характер, що знижує їх стабілізаційний ефект [5, с. 7]. Водночас в умовах, зокрема під час воєнного стану, саме економічні інструменти показують найшвидший вплив на ліквідність аграрних підприємств. Адміністративні інструменти в обох юрисдикціях застосовуються як антикризові заходи. У 2022–2023 роках Україна активно використовувала обмеження експорту окремих зернових культур для стабілізації внутрішнього ринку, що дозволило уникнути дефіциту, але водночас спричинило втрати для експортерів [1, с. 45]. У ЄС подібні заходи застосовуються значно рідше, оскільки пріоритет надається ринковим механізмам, однак у періоди кризи, наприклад, під час COVID-19, також вводилися тимчасові регуляторні обмеження. Таким чином, адміністративні інструменти є ефективними у короткостроковій перспективі, але їх надмірне використання знижує довіру до аграрного ринку. Ринкові інструменти значно ефективніші у середньо- та довгостроковому періоді. В Україні впровадження аграрних розписок стало одним із найбільш успішних кейсів фінансової інновації. За даними Світового банку, цей інструмент дозволив залучити понад 1 млрд дол. фінансування для

малих і середніх виробників [3, с. 3]. У країнах ЄС розвинуті біржові механізми та системи аграрного страхування забезпечують високий рівень захисту від ціннових і кліматичних ризиків, що підвищує стабільність аграрного сектору в умовах глобальної нестабільності [4, с. 28]. Це свідчить про те, що ринкові інструменти формують більш збалансовану модель регулювання, зменшуючи потребу в прямому втручанні держави.

Найбільш перспективною групою є інноваційні інструменти, які активно інтегруються у політику ЄС у рамках цифрової трансформації аграрного сектору. Використання прогнозних моделей, великих даних і цифрових платформ дозволяє здійснювати моніторинг ринку та формувати аграрну політику [2]. В Україні такі підходи лише набувають розвитку, однак впровадження моделей типу «AGMEMOD» і цифрових аналітичних платформ створює передумови для переходу до моделі «політика, заснована на доказах». Це особливо важливо в умовах воєнних ризиків, коли традиційні інструменти регулювання не дозволяють оперативного реагувати на надзвичайні виклики.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що в ЄС домінує комплексна модель регулювання, де роль відіграють ринкові та інноваційні інструменти, тоді як в Україні поки що переважають економічні та адміністративні механізми. Водночас сучасні виклики обумовлюють необхідність поступового переходу до змішаної моделі, в якій інноваційні інструменти забезпечують стратегічну гнучкість, а ринкові – ефективність функціонування аграрного сектору. В умовах зростаючої нестабільності глобальних продовольчих ринків, воєнних ризиків та трансформації логістичних ланцюгів інструменти державного регулювання аграрного сектору набувають комплексного характеру. Їх доцільно класифікувати за механізмом впливу на ринок, що дозволяє не лише систематизувати підходи, а й визначити оптимальні комбінації політики в умовах кризи.

Економічні інструменти є базовими для впливу на поведінку суб'єктів ринку через фінансові стимули та цінні сигнали. Їх застосування спрямоване на підтримку виробника, стабілізацію доходів і згладжування ринкових коливань. До основних належать:

субсидії – забезпечують компенсацію частини витрат виробників, стимулюючи виробництво соціально значущої сільськогосподарської продукції;

дотації – мають більш адресний характер і спрямовані на підтримку окремих секторів або категорій господарств;

цінове регулювання – включає встановлення мінімальних закупівельних цін, інтервенційні механізми та формування державних резервів.

У контексті продовольчих викликів ці інструменти виконують функцію «швидкої стабілізації», однак їх ефективність залежить від бюджетних можливостей держави та ризику викривлення ринкових сигналів.

Адміністративні інструменти базуються на прямому втручанні держави у функціонування ринку та встановленні обмежень або правил доступу. До них належать:

квоти – обмежують обсяги виробництва або експорту, запобігаючи дефіциту на внутрішньому ринку;

ліцензії – регулюють доступ до окремих видів діяльності, забезпечуючи контроль якості та безпеки;

обмеження експорту – застосовуються в кризових умовах для гарантування продовольчої безпеки.

Ці інструменти є ефективними у короткостроковій перспективі, особливо в умовах воєнного стану, проте їх надмірне використання може знижувати інвестиційну привабливість галузі та викликати дисбаланси.

Ринкові інструменти поєднують державне регулювання з механізмами саморегуляції, забезпечуючи більш гнучкий і сталий розвиток аграрного сектору. Серед них:

аграрні розписки – інструмент доступу до фінансування під майбутній урожай, що знижує кредитні обмеження для виробників;

страхування – дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з кліматичними та ринковими факторами;

біржові механізми – формують прозорі ціни та підвищують ліквідність ринку через торгівлю аграрними контрактами.

У сучасних умовах ці інструменти стають базовими для підвищення ролі аграрного ринку без надмірного адміністративного втручання.

Інноваційні інструменти визначають якісно новий етап трансформації аграрної політики, де регулювання засноване на прогнозах. До інноваційних інструментів належать:

цифрові платформи управління та аналітики – інтегровані системи, зокрема CRM-рішення та моделі типу «AGMEMOD», що дозволяють акумулювати дані, моделювати ринки та оцінювати ефективність аграрної політики;

прогнозні моделі – інструменти економетричного та сценарного прогнозування, які дають змогу передбачати динаміку попиту, пропозиції та цін;

сценарний аналіз – дозволяє формувати альтернативні траєкторії розвитку ринку, зокрема оптимістичні, базові, кризові, з урахуванням впливів, включаючи воєнні, транспортні, кліматичні.

Інноваційні інструменти є важливими в умовах продовольчих викликів, оскільки забезпечують узгодженість державної політики, знижують рівень невизначеності та підвищують ефективність прийняття управлінських рішень.

Оптимальна модель регулювання аграрного ринку формується не через домінування окремої групи інструментів, а через їх комплементарне поєднання. Якщо економічні та адміністративні інструменти забезпечують стабілізацію, ринкові – ефективність, то інноваційні формують стратегічний розвиток системи в умовах довготривалих продовольчих ризиків на надзвичайних викликах.

Нижче подано узагальнену табл. 1, де диверсифікація підходів обумовлена необхідністю не лише оперативного реагування на кризові явища, але й забезпечення продовольчої безпеки, стабільності доходів товаровиробників і конкурентоспроможності аграрного сектору економіки та галузей. У наведеній табл. 1 систематизовано групи інструментів регулювання аграрного ринку з урахуванням їх функціонального призначення, характеристик, а також переваг і обмежень у контексті сучасних продовольчих викликів.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів потребує комплексного та збалансованого застосування різних груп інструментів.

Економічні важелі забезпечують швидку підтримку виробників, однак супроводжуються бюджетними обмеженнями; адміністративні методи дозволяють оперативну контролювати ситуацію в кризових умовах, але можуть створювати ризики для розвитку ринку; сучасні ринкові інструменти сприяють підвищенню ефективності та прозорості, водночас потребують розвиненої інфраструктури; інноваційні підходи відкривають можливості для стратегічного управління та прогнозування, проте їх впровадження пов'язане з високими вимогами до даних і біотехнологій.

Таблиця 1

Класифікація інструментів регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів

Група інструментів	Інструменти	Характеристика	Переваги/Недоліки
Економічні	Субсидії; дотації; цінове регулювання	Фінансовий вплив на виробників, стабілізація доходів і цін	Переваги: швидкий ефект, підтримка виробника. Недоліки: навантаження на бюджет
Адміністративні	Квоти; ліцензії; обмеження експорту	Пряме державне втручання через обмеження	Переваги: контроль у кризі. Недоліки: тиск на бізнес, ризик тінізації
Ринкові	Аграрні розписки; страхування; біржові механізми	Поєднання ринку і регулювання, підвищення фінансового забезпечення	Переваги: ефективність, прозорість. Недоліки: потреба в інфраструктурі
Інноваційні	Цифрові платформи; прогнозні моделі; сценарний аналіз	Прогнозування	Переваги: стратегічна прогнозованість. Недоліки: складність впровадження, потреба в даних

Джерело: розроблено автором.

Таким чином, ефективна модель регулювання має базуватися на синергії зазначених інструментів із урахуванням специфіки національного ринку та поточних економічних умов, що дозволить забезпечити стабільний розвиток аграрного сектору економіки з виокремленням ефективної системи інструментів регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів. У середньо- та довгостроковій перспективі визначальну роль відіграють ринкові інструменти, які забезпечують підвищення ефективності функціонування аграрного ринку, розвиток фінансової інфраструктури та зменшення залежності від прямого державного втручання. Водночас найбільш перспективним напрямом трансформації системи регулювання є впровадження інноваційних інструментів, заснованих на цифрових технологіях, прогнозних моделях і сценарному аналізі, що дозволяє перейти до доказової аграрної політики. Як підтвердив порівняльний аналіз досвіду України та Європейського Союзу, необхідний перехід від домінування адміністративно-економічних важелів до змішаної моделі регулювання, у якій провідну роль відіграють ринкові та інноваційні механізми. Такий підхід забезпечує не лише стабілізацію аграрного сектору економіки в умовах криз, але й формує передумови для його модернізації. Тому, ефективна система інструментів регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів має базуватися на принципах

інтегрованості, що передбачає поєднання стабілізаційних, ринкових та інноваційних механізмів із урахуванням національної специфіки аграрного сектору економіки та динаміки глобального продовольчого середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, у результаті проведеного дослідження встановлено, що в умовах зростання продовольчих викликів, обумовлених воєнними ризиками, глобальною нестабільністю та трансформацією транспортного забезпечення, регулювання аграрного ринку набуває системного та багаторівневого характеру. Аналіз сучасних підходів засвідчив, що ефективність державного впливу визначається не окремими інструментами, а їх узгодженням і комплементарним поєднанням, яке забезпечує баланс між стабілізаційною функцією та довгостроковою конкурентоспроможністю галузі. Доведено, що економічні інструменти залишаються основними у короткостроковому періоді, забезпечуючи підтримку доходів виробників і швидке реагування на кризові явища, однак їх ефективність обмежується бюджетними можливостями та ризиком викривлення ринкових сигналів. Адміністративні заходи, зважаючи їхню результативність у періоди загострення продовольчої ситуації, мають тимчасовий характер і за надмірного використання можуть стримувати розвиток ринку та знижувати інвестиційну привабливість аграрного сектору та ринку його

продукції. Тому перспективи подальших досліджень доцільно пов'язати з розробкою прикладних моделей інтеграції цифрових інструментів у систему державного

регулювання та оцінюванням їх ефективності в умовах воєнного стану та впливу глобальної економіки.

Література.

1. Agricultural policy monitoring and evaluation 2023. OECD Publishing. OECD. 2023. URL: <https://doi.org/10.1787/b14de474-en>.
2. Common agricultural policy 2021–2027. European Commission. 2021. URL: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en.
3. Agricultural Finance and Agrarian Receipts in Ukraine. World Bank. Washington. 2022. <https://www.worldbank.org/>
4. The State of Agricultural Commodity Markets. FAO. 2024. Rome: FAO. URL: <https://www.fao.org/publications/fao-flagship-publications/the-state-of-agricultural-commodity-markets/en>.
5. Рекомендації комітетських слухань на тему: «Державна підтримка аграрного сектору 2024. Державні та недержавні фонди і механізми». URL: <https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75427.html>.
6. Anderson, K. (ed.), *Distortions to Agricultural Incentives: A Global Perspective, 1955 to 2007*, London: Palgrave Macmillan and Washington DC: World Bank, October 2009. URL: <https://ideas.repec.org/b/wbk/wbpubs/9436.html>.
7. Вдовенко Н. М., Коробова Н. М., Зось-Кіор М. В., Коваль В. В. Еволюція теоретичних засад регулювання експорту-імпорту аграрної продукції в умовах децентралізації для виходу на міжнародний ринок. Академічні візії. 2023. Вип. 23. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10008533>.
8. Swinnen J., McDermott J. COVID-19 and global food security. IFPRI. 2020. URL: <https://www.ifpri.org/publication/covid-19-and-global-food-security>.
9. Вдовенко Н. М., Овчаренко Є. І., Гук О. В., Бабію Л. І. Механізм ефективного управління фінансовою безпекою в системі бізнес-планування інноваційно орієнтованих підприємств в умовах діджиталізації та економічних викликів. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. Вип. 7–8. С. 52–59. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8420772>.
10. Nivievskiy O., Martyshev P., Kvasha S. Agricultural policy in Ukraine. 2023. DOI: <https://doi.org/10.48550/arXiv.2305.01478>.

References.

1. OECD. (2023). *Agricultural policy monitoring and evaluation 2023*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/b14de474-en>
2. European Commission. (2021). *Common agricultural policy 2021–2027*. Available at: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en.
3. World Bank. (2022). *Agricultural Finance and Agrarian Receipts in Ukraine*. Washington. Available at: <https://www.worldbank.org/>.
4. FAO. (2024). *The State of Agricultural Commodity Markets*. Rome. Available at: <https://www.fao.org/publications/fao-flagship-publications/the-state-of-agricultural-commodity-markets/en>.
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). *Rekomendatsii komitetskyykh slukhan na temu: «Derzhavna pidtrymka ahrarnoho sektoru 2024. Derzhavni ta nederzhavni fondy i mekhanizmy»* [Recommendations of committee hearings on the topic: "State support for the agricultural sector 2024. State and non-state funds and mechanisms"]. Available at: <https://komagropolit.rada.gov.ua/documents/sluhannja/75427.html>.
6. Anderson, K. (Ed.). (2009). *Distortions to Agricultural Incentives: A Global Perspective, 1955 to 2007*. London: Palgrave Macmillan & Washington DC: World Bank. Available at: <https://ideas.repec.org/b/wbk/wbpubs/9436.html>.
7. Vdovenko, N. M., Korobova, N. M., Zos-Kior, M. V., & Koval, V. V. (2023). *Evolutsiia teoretichnykh zasad rehuliuвання eksportu-importhu ahrarnoi produktsii v umovakh detsentralizatsii dlia vykhodu na mizhnarodnyi rynek* [Evolution of theoretical principles of regulation of export-import of agricultural products in conditions of decentralization for entering the international market]. *Akademichni Vizii*, no. 23. <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10008533>
8. Swinnen, J., & McDermott, J. (2020). *COVID-19 and global food security*. IFPRI. Available at: <https://www.ifpri.org/publication/covid-19-and-global-food-security>.
9. Vdovenko, N. M., Ovcharenko, Ye. I., Huk, O. V., & Babii, L. I. (2023). *Mekhanizm efektyvnoho upravlinnia finansovoiu bezpekoiu v systemi biznes-planuvannya innovatsiino oriietovanykh pidpriemstv v umovakh didzhytalizatsii ta ekonomichnykh vylykiv* [Mechanism of effective financial security management in the system of business planning of innovation-oriented enterprises in the conditions of digitalization and economic challenges]. *Formuvannya Rynkovykh Vidnosyn v Ukraini*, no. 7–8, pp. 52–59. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8420772>
10. Nivievskiy, O., Martyshev, P., & Kvasha, S. (2023). *Agricultural policy in Ukraine*. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2305.01478>.

Abstract.

Hryhoriev D. Instruments for regulating the agricultural market under food security challenges.

The article examines the instruments of agricultural market regulation under the intensification of food-related challenges caused by wartime risks, global economic instability, climate change, and the transformation of logistics chains. It is substantiated that the modern system of state regulation in the agricultural sector should be developed with due consideration of the need to ensure food security, stabilize producers' incomes, and enhance market resilience to external shocks. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological foundations and to develop practical approaches to forming an effective system of instruments for regulating the agricultural market in the context of food challenges, considering the transformation of the economic environment and a comparative analysis of the experience of Ukraine and the European Union. The methodological framework is based on systemic, comparative, and structural-functional approaches, which enabled a comprehensive assessment of the effectiveness of different groups of regulatory instruments. During the study, a classification of agricultural market regulation instruments by mechanism of influence was carried out, distinguishing among economic, administrative, market-based, and innovative instruments. It was found that economic instruments (subsidies, grants, and price regulation) ensure a rapid stabilizing effect; however, they are constrained by budgetary limitations and the risk of distorting market signals. Administrative instruments (quotas, licensing, and export restrictions) are effective in the short term, particularly under crisis conditions, but their overuse may hinder market development and reduce the sector's investment attractiveness. It has been proven that market-based instruments, including agricultural receipts, insurance mechanisms, and exchange-based tools, contribute to increasing the efficiency of the agricultural sector, fostering the development of financial infrastructure, and reducing dependence on direct state intervention. Attention is paid to innovative instruments based on digital technologies, forecasting models, and scenario analysis. It is argued that their implementation enables a transition to a proactive, data-driven regulatory model, which is critically important in conditions of high uncertainty. A comparative analysis of Ukraine and the European Union has shown that the EU has developed a comprehensive regulatory model dominated by market-based and innovative mechanisms, whereas in Ukraine, economic and administrative instruments still prevail. It has been established that contemporary challenges necessitate a gradual transition to a mixed regulatory model that ensures synergy between stabilizing, market-based, and innovative instruments. The scientific novelty of the study lies in substantiating a comprehensive approach to the formation of a system of agricultural market regulation instruments, grounded in their functional interaction and adaptation to food-related challenges. Therefore, effective regulation of the agricultural market under such conditions should be grounded in the principles of comprehensiveness, flexibility, and adaptability, which implies integrating economic, administrative, market-based, and innovative instruments, considering the specifics of the national market and the dynamics of the global environment.

Keywords: agricultural market, government regulation, food security, economic instruments, administrative instruments, market mechanisms, innovative instruments, digitalization, agricultural policy, food challenges, resilience of the agricultural sector, forecasting.

Стаття надійшла до редакції 22.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Григор'єв Д. І. Інструменти регулювання аграрного ринку в умовах продовольчих викликів. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 5. С. 130–133.

Hryhoriev D. Instruments for regulating the agricultural market under food security challenges. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 5, pp. 130–133.

